

SHAME ON YOU, SHEIN

למרות ההבטחות:
כימיקלים מסוכנים שוב התגלו
בבגדי ענקית האופנה הסינית

תקציר

דו"ח חדש של גרינפיס גרמניה חושף את האמת המטרידה מאחורי החבילות של "שיאין": למרות הבטחות העבר, ענקית האופנה האולטרה-מהירה עדיין מוכרת בגדים המכילים כימיקלים מסוכנים (כמו PFAS ופתלטים) ברמות החורגות מהתקן האירופי. הנתון המטלטל ביותר: המוצר ששבר את שיא החריגות בדו"ח הוא ז'קט עם "כימיקלים נצחיים", שנשלח דווקא לישראל. המחקר חושף כיצד "שיאין" מנצלת את פרצת הייבוא האישי כדי לחמוק מאחריות, וכיצד הרגולציה הקיימת משאירה את הצרכנים חשופים לחומרים מסוכנים. הממצאים הם הוכחה נוספת כך שאנחנו צריכים "חוק אחריות יצרן מורחבת" לטקסטיל שיגן עלינו מפני כימיקלים מסוכנים וישים סוף לזיהום של תעשיית האופנה.

SHEIN ואופנה אולטרה מהירה

טירוף הקניות של ה"בלאק פריידי" בשיאו, וזה בדיוק הזמן להבין איך "שיאין", ענקית האופנה האולטרה-מהירה הסינית, הפכה למלכה הבלתי מעורערת של הדילים הזולים. על פני השטח, "שיאין" (Shein) היא מכונת שיווק משומנת: אתר האופנה הפופולרי בעולם עם 363 מיליון כניסות חודשיות, מחירים שנראים נמוכים מכדי להיות אמיתיים ונוכחות אגרסיבית בטיקטוק ובאינסטגרם שדוחפת צעירים לצריכת יתר בלתי פוסקת.

זהו רק קצה הקרחון של מודל כלכלי שנקרא "אופנה מהירה", שנועד לתדלק צרכנות יתר. המודל מייבא לארון הבגדים את רעיון ה"התיישנות המתוכננת", כמו שמורגש לנו גם במוצרי חשמל וצעצועי ילדים: תכנון מכוון של מוצר כך שיתקלקל, יתפרק או פשוט ירגיש ישן תוך זמן קצר, רק כדי שנשליך אותו ונקנה חדש. המחיר האקולוגי כולל זיהום כימיקלים רעילים במקורות המים שלנו וטונות של פסולת פלסטיק, והמחיר החברתי הוא העסקה של עובדים בתנאים מחפירים, שמשלמים בבריאותם כדי לייצר עבורנו עוד בגד זול.

המודל של "שיאין" מבוסס על מעקב AI אחר טרנדים, העתקה מיידית של עיצובים, ודחיפת הייצור דרך רשת צפופה של ספקים סינים העובדים תחת לחץ קיצוני. מטרתם היא לייצר אלפי פריטים חדשים מדי יום (לפעמים מעל 10,000), עם מגוון הגדול פי 20 מ-H&M, כשמרבית העיצובים יהיו זמינים שבועות ספורים בלבד לפני שיהפכו לפסולת. אולם המחירים הנמוכים של "שיאין" הם אשליה, ואת החשבון האמיתי אנחנו משלמים בדרכים אחרות: בפליטות גזי החממה של "שיאין" שזינקו פי ארבע בשלוש השנים האחרונות, בעובדה ש-82% מהבגדים עשויים נפט (פוליאסטר) ובניצול ציני של פרצות מכס ותקנות סביבה שאמורות להגן עלינו. כך נראית תהום של ייצור יתר, ניצול וחריגה מגבולות משאבי כדור הארץ.

דו"ח גרינפיס גרמניה חושף את החשבון האמיתי. לא כמה שילמתם, אלא את מה שמסתתר מאחורי הבגד. הסיפור החל ב-2022, כשמחקר גרינפיס מצא במוצרי "שיאין" כימיקלים מסוכנים מעל המגבלות החוקיות של האיחוד האירופי (REACH), בשבעה מתוך 47 מוצרי "שיאין" שנבדקו. "שיאין" נתפסה, הודתה בבעיה ואפילו הבטיחה להשתפר. מאז, הפופולריות של "שיאין" זינקה (מ-23 מיליארד דולר ב-2022 ל-38 מיליארד דולר ב-2024) והיא הפכה לחנות המקוונת הגדולה בעולם. ב-2025, גרינפיס יצא לבדוק שוב: האם "שיאין" קיימה את ההבטחה?

ממצאים

תוצאות הדו"ח במלואן מופיעות בתחתית דו"ח זה. התוצאות מדאיגות, אך לא מפתיעות: 18 מתוך 56 מוצרים (32%) חרגו ממגבלות REACH של האיחוד האירופי. מבין כל הפריטים שהוזמנו מ"שיאין", המוצר שנמדדו בו החריגות הגבוהות ביותר הוא הז'קט שנשלח מישראל.

ה-REACH, ראשי תיבות של Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals, היא רגולציית הכימיקלים המחמירה של אירופה, שנועדה להגן על הבריאות שלנו ועל הסביבה, ומגדירה את המגבלות החוקיות של חומרים מסוכנים במוצרים באיחוד האירופי. ישראל בדרכה לאמץ את הרגולציה הזו, אך המנגנון ליישומה תקוע. פער זה מותיר אותנו עם פערים רגולטוריים ופערי ידע משמעותיים לגבי הכימיקלים במוצרים המגיעים לישראל והשפעתם. סך הכל, מתוך חמשת הפריטים שנקנו בישראל, ארבעה הכילו חומרים מסוכנים, ושניים מתוכם חרגו מתקן REACH.

גרינפיס רכש 56 פריטי לבוש מ"שיאין" בשמונה מדינות: ישראל, גרמניה, פורטוגל, שווייץ, אוסטריה, שבדיה, ספרד ותאילנד, ושלח אותם לניתוח כימיקלים מסוכנים במכון לאיכות הסביבה 'Bremer Umweltinstitut', חברה גרמנית עצמאית ומוסמכת על פי תקנים בינלאומיים, המתמחה בניתוח מזהמים. המעבדה לא בדקה כל פריט עבור כל כימיקל אפשרי, אלא התמקדה בכימיקלים מסוימים בהתאם לחומר שממנו עשוי הפריט. שיטות המחקר הותאמו גם הן, וכללו בין היתר עיכול מלא (Total digestion) של חלק מהמוצרים כדי להפוך אותם לנוזל ולהפריד בין החומרים השונים. התקנים ששימשו לביצוע הבדיקות (ISO EN DIN) הם תקנים מדעיים בינלאומיים המבטיחים תוצאות אמינות: ISO הוא הגוף העולמי, EN הוא התקן האירופי, DIN הוא הגרמני.

החומרים המסוכנים שנמצאו

"כימיקלים נצחיים" (PFAS)

מה זה: משפחה של כ-4,500 כימיקלים שנוצרו בשנות ה-50. תכונותיהן העיקריות הן עמידות לחום ודחיית מים ושמן. הכינוי הנפוץ הוא "כימיקלים נצחיים" מכיוון שהם כמעט ואינם מתפרקים בסביבה או בגוף האדם. כימיקלים אלה משמשים להפיכת בדים (כמו ז'קטים) לעמידים במים וכתמים.

איפה נמצאו: חריגות מתקן ה-PFAS נמצאו בשבעה מכלל הפריטים שנבדקו. בז'קט משרת נמצאה החריגה הגבוהה ביותר מכלל הפריטים שנבדקו.

מהן הסכנות: ה"כימיקלים הנצחיים" חשודים כמסרטנים, עלולים לפגוע בפוריות ובהתפתחות ילדים, להחליש את המערכת החיסונית ולשבש את תפקוד הכבד והכליות. כמו כן, הם עשויים להעלות את הסיכון להפרעות בבלוטת התריס. נטייתם להצטבר בגוף ובמערכות אקולוגיות, מביאה את ריכוזם לרמות רעילות ומסוכנות.

איך זה מגיע אלינו: בספיגה דרך העור, בשאיפת סיבים ודרך זיהום סביבתי של מי תהום ונהרות (בהיותם ניידים מאוד בסביבה).

כמה מותר על פי תקן REACH (האירופי): 0.26 מ"ג חומר לק"ג בד.

פתלטים (Phthalates)

מה זה: חומרים המשמשים כמרככים, למשל בנעליים.

איפה נמצאו: 14 מוצרים חרגו מהרגולציה. מבין הפריטים שנרכשו בישראל, נמצאה חריגה בסנדלי נשים, ופתלטים נמצאו בכמות תקינה בחולצת גברים וחולצת ילדים.

מהן הסכנות: משבשים הורמונים, מקושרים לפגיעה בגדילה, בפוריות ובהתפתחות הילד. רעילים גם לסביבה הימית.

איך זה מגיע אלינו: בספיגה ישירה דרך העור (במיוחד בהזעה), בליעה (ילדים קטנים) או בשחרור לסביבה (כביסה) וחזרה דרך שרשרת המזון.

כמה מותר על פי תקן REACH (האירופי): הגבול המותר עבור סך הפתלטים המרכזיים במוצרי טקסטיל הוא פחות מ-1,000 מיליגרם לקילוגרם, שהם 0.1% לפי משקל.

מתכות כבדות - עופרת (Pb) וקדמיום (Cd)

מה זה: מתכות המשמשות בתעשיית הטקסטיל. מאופיינות ברעילות גבוהה לבני אדם ולסביבה, גם בריכוזים נמוכים מאוד. **איפה נמצאו:** מתכות כבדות התגלו ב-28 פריטים, שניים מהם חרגו מהתקנה המותרת. מבין הפריטים מישראל, הם נמצאו בכמות תקינה בסנדלי נשים, חולצת גברים וחולצת ילדים.

מהן הסכנות: עופרת (Pb): מזיקה במיוחד לילדים (פוגעת בהתפתחות המוח, IQ, למידה והתנהגות), פוגעת במערכת העצבים, בכליות ובמערכת הרבייה. קדמיום (Cd): חשוד כמסרטן. פוגע בכליות, ריאות, כבד, מערכת הלב והעצבים, ומשפיע לרעה על פוריות ומשקל לידה.

איך זה מגיע אלינו: בספיגה דרך העור, בנשימה או בליעה (אצל ילדים). מצטבר ביולוגית בשרשרת המזון.

כמה מותר על פי תקן REACH (האירופי): עופרת (Pb) – אסור למכור מוצר PVC אם ריכוז העופרת הוא 0.1% או יותר ממשקל חומר ה-PVC. קדמיום (Cd) – אסור למכור מוצר פלסטיק אם תכולת הקדמיום היא 0.01% או יותר ממשקל הפלסטיק. סנדלי הנשים מישראל נמצאו בעלי כמות תקנית, אבל סנדלים מנומרים שנשלחו מגרמניה, חרגו ביותר מ-250% מהכמות המקסימלית המותרת.

במוצר אחד התגלה 'אלקילפנול אתוקסילטים' (APEO), שמוכר כעמיד מאוד ומשבש הורמונים, ובמוצר נוסף במחקר התגלה פורמלדהיד, שעלול להוביל לסרטן ומגרה את העור ואת דרכי הנשימה.

המוצרים מישראל בהם נמצאו כימיקלים

הז'קט "המנצח" בחריגות הזיהום. חריגה של פי 3,269 מעל המותר בחוק.

הנתון המטלטל ביותר בדו"ח מגיע מהז'קט שנרכש בישראל, שהראה חריגה קיצונית ברמות הכימיקלים הנצחיים (PFAS). כדי להבין את גודל ההפרה, הנה הנתונים: התקן האירופי מחמיר במיוחד עם PFAS ומתיר ריכוז אפסי של 0.26 מ"ג חומר לכל ק"ג בד. בז'קט הישראלי נמצא ריכוז אדיר של 850 מ"ג מאותם חומרים לכל ק"ג בד. פי 3,269 מהמותר בחוק!

סנדלי נשים בציפוי VOC

המעבדה התמקדה בסוליה של הסנדלים מישראל ומצאה מתכות כבדות (עופרת וקדמיום), ומשבשים הורמונליים (פתלטים) שחורגים מרגולציית REACH.

חולצת גברים

הבד עצמו מורכב מ-90% פוליאסטר ו-10% אלסטן (לייקרה/ ספנדקס). זהו בד סינתטי לחלוטין. המעבדה חיפשה בבד קבוצה של רעלים ידועים מתעשיית הטקסטיל. בבדיקה הזו אכן מצאו עקבות של פתלטים ומתכות כבדות.

חולצת ילדים

הבד הוא 100% פוליאסטר. המעבדה פיצלה את הבדיקה של חולצת הדינוזאור לשני חלקים: הפתלטים נמצאו בהדפס עצמו (לרוב נמצא בהדפסים מפלסטיק כדי שישמרו על גמישות ועמידות ללא סדקים), והמתכות הכבדות נמצאו בצבעים העזים שעל החולצה.

האם ההבטחות של SHEIN שוות משהו?

בתחילת 2025, "שיאיין" שוב טענה שהיא "משתפרת": החברה מפרסמת רשימות חומרים אסורים לשימוש, מרחיבה בדיקות פנימיות ומרחיקה ספקים שאינם עומדים בדרישות, אבל הבדיקות מוכיחות שזה רחוק מלהספיק. המוצרים של ענקית האופנה המהירה עדיין מלאים כימיקלים מסוכנים ברמות החורגות ממגבלות האיחוד האירופי. פריטים שנכשלו בבדיקות הקודמות פשוט חזרו כשיבוט כמעט זהה, עם אותם חומרים מסוכנים. "שיאיין" מסירה מוצר ספציפי כשנתפסת, ופשוט מחליפה אותו במוצר דומה, כנראה מאותו ספק. בשורה התחתונה: עם כזה מגוון עצום ותחלופה כה מהירה של מוצרים וספקים, נראה של"שיאיין" אין באמת שליטה על מה שהיא מוכרת.

סנדלים שנכשלו בבדיקת חומרים מסוכנים ב-2024 וירדו מהאתר

בבדיקת גרינפיס גרמניה ב-2025, הסנדלים הזהים האלה חרגו ממגבלות REACH

הפירצה שמאפשרת לחומרים מסוכנים להיכנס

"שיאיין" מנצלת פירצה ענקית ברגולציית הכימיקלים האירופית (REACH). השיטה פשוטה: הרגולציה האירופית נועדה לפקח על יבואנים רשמיים ומפיצים. אבל "שיאיין" ופלטפורמות דומות שולחות את המוצרים ישירות לצרכן (מה שבישראל מכונה "ייבוא אישי"). מכיוון שאין יבואן רשמי בתמונה, הפלטפורמות האלו מצליחות לעקוף את הכללים ולחמוק מאחריות. "שיאיין" יכולה למעשה להמשיך להציף את אירופה במוצרים המכילים כימיקלים רעילים ברמות לא חוקיות, מבלי לשלם על העבירה.

וכאן נחשף גם האבסורד הישראלי, המתנהל בשני מסלולים מקבילים: במסלול אחד, המשרד להגנת הסביבה מנסה לקדם חקיקה לרישום כימיקלים (שתקועה מאז 2020 בגלל מחלוקות של כוח אדם), ובמסלול השני, משרד הכלכלה מקדם במרץ את רפורמת "מה שטוב לאירופה טוב לישראל" (תיקון 19 לחוק התקנים), שנכנסה לתוקף בינואר 2025, ובתוכה בין היתר אסדרה שקשורה לכימיקלים. ההנחה של משרד הכלכלה היא, ובצדק, שהרגולציה האירופית (REACH) יוצרת איזון נכון בין סחר חופשי לשמירה על בריאות הציבור. הבעיה היא שהרפורמה הזו מאמצת את רגולציית REACH האירופית, אך עושה זאת מבלי לסגור את פרצת הייבוא האישי. ישראל למעשה מייבאת רגולציה אירופית מתקדמת, וביחד איתה את הפרצה הגדולה ביותר שלה. דו"ח גרינפיס מוכיח כי כל עוד פלטפורמות כמו "שיאיין" יכולות להסתתר מאחורי ייבוא אישי, הצרכן הישראלי נשאר חשוף לחלוטין.

הגיע זמן שינוי

אופנה מהירה, או אולטרה-מהירה במקרה של "שיאין", היא בעיה מערכתית. יש כבר די והותר בגדים בעולם כדי להלביש את כולם עשורים קדימה. למרות זאת, התעשייה ממשיכה להציף אותנו בכמויות אדירות של בגדים זולים. כדי לוודא שהבגדים האלה יימכרו, התעשייה מתדלקת בכוונה את טירוף הצרכנות באמצעות מדיה חברתית, שיווק משפיענים ופרסום אגרסיבי. על מנת לעצור את כניסת הרעלים לישראל, **אנו דורשים פתרון אחד, ברור ומחייב: חוק אחריות יצרן מורחבת (EPR) לטקסטיל**. חוק זה חייב לסגור את פרצת הייבוא האישי ולקבוע שכל פלטפורמה מקוונת (כמו "שיאין" ו"עלי אקספרס") המוכרת ישירות לישראלים, תיחשב משפטית כ"יבואן" ותהיה אחראית באופן מלא לעמידה ברגולציית הכימיקלים האירופית (REACH). בנוסף, החוק חייב לתת לרשויות בישראל סמכות אכיפה אפקטיבית להשעות ולחסום פלטפורמות המפרות את החוק באופן סדרתי. רק רגולציה מחייבת וניתנת לאכיפה, יכולה למנוע כניסת כימיקלים מסוכנים לארצנו ללא בקרה, ולהגן על בריאות הצרכנים והמערכות האקולוגיות בארץ ובעולם.

לתוצאות המחקר במלואן

GREENPEACE
ISRAEL

הדו"ח הופק על-ידי: גרינפיס גרמניה | כתיבה: נטע שליט | עריכה: נועה פרי | עיצוב: יהודית זריהן